

Wulki dar Swjateho Ducha

**My njejsmy dóstali ducha swěta,
ale Ducha z Boha, zo bychmy wědzeli,
što je nam wot Boha darjene.**

1 Kor 2,12

„Nichtó njesmě wědžeć, zo sym to ja, kiž je tole darić.“ Tak steji w krótkim liscě, kotryž sym před dlěšim časom připadnje w našim farskim archiwje namakał. Bohaty wosadny chcyše někak před sto lěta Hodžijskej cyrkwi wulke pisane wokno darić. W swojim liscě na tehdyšeho Hodžijskeho fararja Křižana mjenowaše jenož jeničke wuměnjene: Nimo fararja njesmědžeše nichtó zhonić, komu měta so wosada džakować za rjane cyrkwinske wokno a cople pisane swěto w rumje.

Zawěsće je so tehdy někotryžkuli z wosady prašať, zwotkel je wokno naraz přišlo. Ale jenož jenički móžeše so jemu džakować – mjenujcy tehdyši farar, kiž darićela znaješe. Druzy pak njewědžachu, što darićel je, kotremuž móhli swoje wjesele a swój džak zwuraznić. Tehodla bě tute wulkotne wokno za nich bórze samozrozumliwe. Po času jenož hišće mało ludźi na nje hladaše. A džensa hižo njewěmy, kak wone wupa-daše, dokelž su je před štyrceći lěta zničili.

„My njejsmy dóstali ducha swěta, ale Ducha z Boha, zo bychmy wědzeli, što je nam wot Boha darjene.“ Tak pisa japoštoł Pawoł w swojim přnim liscě na Korintiskich. Pawoł zwěsći wulki rozdžěl mjez čłowjekami, kiž słušeja k Božemu kralestwu, a tymi, kiž su žiwi bjez Boha a bjez wěry. Štóž je bjez wěry, tón tež njewě, zwotkel ma swoje žiwjenje, a hišće mjenje wě, zo je tute žiwjenje

a cyła stwórba we woprawdžitosći wulki a překrasny dar. Tajka njewěda pak njewostanje bjez wuskutka: Přetož štóž njewě, zo je žiwjenje a cyła stwórba wulki dar, tón tež nikomu swój džak zwuraznić njemóže. Tajki čłowjek sej myslí, zo je jenož přez připad žiwy. Jeho byće by było kaž para, kotraž je chwilkulku widžeć a potom rozplunje.

Ale moje byće njeje jenož para. Tole je

wulkotny dar. Přetož tak kaž je Bóh na spočatku čłowjeka ze swojim dychom napjelnił, tak je swoje stworjenje pozdžišo hišće raz wobdarił a znowa wožiwił.

W Nowym zakonju čitamy, zo wula Bóh pjećdzesat dnjow po jutrach swjateho Ducha na wučomnikow Jezusa (Lk 2,1–18). Tole je Duch spóznaća. Přez njeho spóznaču tehdy wučomnicy a móžu tež ja

džensa spóznać, zo njeje Jezus jenož za sebe sameho z rowa stanył, ale za wšitkich, kiž do njeho wěrja a so jemu dowě-rjeja. Nadobo móžachu wučomnicy a žony widžeć a zrozumić, kelko je Bóh jim darił: žiwjenje a zbóžnosć na wěčne časy.

Tola Jezusowi naslědnicy su tež rěčeć započeli. Móžachu nadobo we wjele rěčach předo-wać. Jich zmužitosć a jich zapal je so hnydom na druhich přenjesť. Z małeje šwity žonow a wučomnikow nasta hižo bór-ze wulke hibanje. Přetož přez swjateho Ducha je Bóh cyrkej Jezusa Chrystusa twarił a pře-co dale twari. W nej pak hromadži Bóh swój lud: K njemu słušeja wšitcy ludžo, kotřiž su křćení a spóznaja a připózna-waja jeho dobrotu. Hdyž pak připózna-waja jeho dobrotu, móžeja tež džakowni a wjeseli na tutym swěće žiwi być.

Tehodla móže japoštoł Pawoł z wjeselom pisać: „Duchowny čłowjek pak wšitko posudžu-je, jeho sameho pak nichtó njeposudžuje. My pak mamy Chrystusowu mysl.“ (1 Kor 2,15+16b)

Hdyž tež ja džensa něšto wo Chrystusowej lubosći a jeho dobroće wěm, wostanje tole wulki a překrasny dar Swjateho Ducha. Tutón Duch chce tež was přeco zaso wožiwić a posylnić. **Krystof Rummel**

Katedrala swj. Pětra w Romje, wokno wot Giana Lorenzo Berninija ze zwobraznjenjom Swjateho Ducha w podobje hołbja

Žórto: Wikipedia

rozsudne spóznaće mojeho žiwjenja.

Hdyž wěm, zwotkel přińdu a dokal du, pak to njeje moja zaslužba. Je to tež jenož

wulki a překrasny dar Swjateho Ducha. Tutón Duch chce tež was přeco zaso wožiwić a posylnić. **Krystof Rummel**

Čehodla swjećimy swjatki?

Lube džěći, sym so hižo někotre razy prašała, čehodla mamy druhdy tajke swjate dny, na kotrychž ani do pěstowarnje abo do šule njedyrbimy ani starši (abo znajmjeńša jedyn z njeju) na džěto njeńdu. K hodam, to najskejše kóždy wě, swjećimy Jezusowe narodniny. Jutry zaso su wjesoly čas, dokelž ludžo na to spominaja, zo je Jezus z mortwych stanył. A nětko so dalši wosebity džěń bliži. Ně wšak, na džěń džěsća při tym njemyslu, ale na swjatki.

Sprawdu prajene sej hač dotal docyta přemysliła njejsym, čehodla swjatki swjećimy. Sym jenož wědźała, zo změjemy potom zaso jara dolhi kónc tydženja – ale hewak? Žane hodowne štomiki, žanych křižerjow. Dokelž běch runje pola swojeje wowki, jako mi tuta myslička do hlowy šusknj, sym so jeje prosće prašała. Je mi a mojej sotře potom powědała, zo je Boží Swjaty Duch wučomnikow-přečelow Jezusa napjelnił, a tehodla swjećimy swjatki.

Što to tak prawje rěka, njejsym přeco hišće rozumiła. Spomjatkowała pak sym sej, zo su Jezusowi towaršojo při tym naraz we wšěch móžnych rěčach rěčec móhli.

Na, to by něšto było, wšitke rěče swěta rozumić a rěčec móć! Ja móžu jenož w dwěmaj rěčomaj něšto powědać a samo potom mi raz němske, raz serbske słowo prosće do myslow přińć njecha. Na hrajkanišću słyšu druhdy hišće mnóstwo dalších, mi njeznatych rěčow. Wosebje w poslednim času hrajkaja sej tež ukrajske džěći sobu, na wikach přečelny wikowar kołbasow pólsce rěči a rěč teho muža, kiž ma w měsće małki wobchod za zeleninu, klinči mi tak njeznata, zo při najlěpšej woli rjec njemóžu, kotra to je.

Na druhim boku pak tež hižo někotre wěcy z druhich rěčow znaju. Wěm, zo při pućowanju w českich horach z „Dobry den!“ strowimy a tam, hdžež němskej wowka a džěd bydlijaj, ludžo tež hinak strowja hač pola nas we Łužicy. „Glück auf!“, tam praja.

Štó wě, kotre rěče budu hišće wuknyć, w šuli snadž abo hdyž budu dorosćena? Zawěsće je wjele rěčow na swěće, štó by móht je wšitke znać? Čim čěšo sej předstaju, tute rěče druhich hižo w krótkim wokomiku zapřimnyć. Za čłowjeka je to najskejše njepředstajomne napinanje. Za Boha pak, sej myslu, to čězko njebě.

Waša Mina

Tekst a rys.: **Měrcin Bałcar**

Dobry džěń!		turkowsce
Good day!		ukrajsce
Günaydın!		jendželsce
Добры дзень!		kymrisce
Chào buổi sáng!		serbsce
Buenos días!		němsce
Guten Tag!		vjetnamsce
ddiwrnod da!		španisce

Snano móžeće zhromadnje wuhodać, w kotrej rěči so kak „Dobry džěń!“ praji. Za našu serbsčinu sym to hižo za was sćiniła, to by tež přejednorje bylo ...

76. serbski ewangelski cyrkwinski džěń 11. a 12. junija w Bukecach

Wšitke kraje su jeho česće polne (Jez 6,3)

Sobotu, 11. junija

- 14.00 hodž. zahajenje w cyrkwi
 14.30 hodž. swaćina na wosadnej žurli
 předstajenje Bukečanskeje drastoweje skupiny wobrubjenje přez skupinu Po štyrjoch
 15.30 hodž. přednošk dr. Lubiny Malinkoweje: „Pobožni, předarjo a profetojo – nowe dohlady do nabožneho žiwjenja w Bukečanskej wosadze“

Njedzělu, 12. junija

- 10.00 hodž. swjedženske kemše z Božim wotkazanjom, zdobom kemše za džěći
 11.30 hodž. wobjed
 přestawka z krótkimi přinoškami a ze zhromadnym spěwanjom
 14.30 hodž. předstajenje oratorija „Podlěčo“ z chórom Budyšin a projektym chórom w cyrkwi pod nawodom cyrkwiskohudžbnego direktora Christiana Kühne z Lubija

Přez wšón čas cyrkwinskeho dnja poskići so zaběra za džěći. Rozhłosowej sćelakaj MDR a RBB njedzělniše kemše live wysylatej.

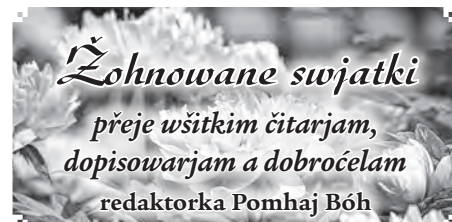
Wječork Zejlerja w Budyšinje

Handrij Zejler je syn Budyskeje Michałskeje wosady. W lěće 1804 je so wón w Slonej Boršći narodžił. Lětsa wopominamy jeho 150. posmjertniny.

Na česć Zejlerja wuhotuje Michałska wosada hromadže z Měranu Cušcynej, instrumentalnej skupinu Consonare a hornistami hudźbneje šule pod nawodom Evelyn Fiebigeroweje štwórtk, 23. junija, we 18.30 hodž. na žurli Michałskeje fary dwurěčny literarno-hudźbny wječor. Na to přeprosomy wutrobnje wšitkich serbskich a němskich zajimcow. **Mato Krygář**

Přednošk w Minakale

Klukš zhladuje lětsa na 800. róčnicu załoženja wosady a Minakał na 700 lět swojeho wobstaća. Składnostnje jubilejow přewjedže lětsa wutworjena wulkowosada Hornjołužiska hola a haty, kotrejž Klukš kaž tež Minakał přisłušetej, wot 18. do 26. junija swjedženski tydžeń. W tutym wobłuku změje dr. Lubina Malinkowa štwórtk, 23. junija, w 19.00 hodž. w Minakałskej cyrkwi přednošk w němskej rěči na temu: „Minakał wokoło 1800 – Duchowne srjedžišćo Łužicy“. **PB**

Bukecy přepróšuja na swój 800lětny jubilej

Swjećimy lětsa w Bukecach wulki jubilej. Před 800 lětsami je so wjes hromadže z druhimi wsami Hornjeje Łužicy přeni raz we wopismje Mišnjanskeho biskopstwa naspomniła.

Zwažu sej rjec, zo su wot tych 800 lět wulka wjetšina serbske stawizny. Při skladnosći tuteho jubileja je njedawno wušła brošurwana kniha „800 Jahre Hochkirch. 800 lět Bukecy“, kotraž je za 12,22 eurow na gmejnskim zarjedže na předań. Awtorojo a awtorica kaž Trudla Malinkowa, Arnd Zoba, Domaš Žur a wosadny farar Thomas Haenchen su so wo to postarali, zo maja serbske temy zaštosće a přitomnosće wuznamne městno w knize. Dwaj nastawkaj staj w serbskej rěči.

Dramatisce běše wuwice za Serbow wosebje w poslednich sto lětsach. Wo bohatym towarstwowym žiwjenju hišće w 1920tych lětsach móžemy džensa jenož hišće sonić. Maćernorěčnych Serbow a Serbowkow je lěto a mjenje, a tak je tež serbske wosadne žiwjenje w Bukecach nimale womejknulo.

Cyrkwinski džen 11./12. junija

Njehladajo na to wjeselimo so, zo móžemy lětsa zaso hosćićel serbskeho cyrkwinskeho dnja być. W přihotach na to smy Bukečansku drastowu skupinu wozrodźili, kotraž předstaji drasty ewangelskich Serbow Budyskeho kraja.

Hižo před 25 lětsami je skupina pod nawodom tehdyšeje dołholětnje předsydky Domowinskeje skupiny Helgi Teipeloweje tele drasty, kiž sušeja k hižo dlěje wotpołożenym serbskim drastam, předstajita.

Zajim za nowu skupinu bě wulki a tak je so spěšnje 16 holcow a žonow za nju nama-kało. Wšitke su někak zwjazane ze Serbami, přińdu ze serbskich swójbow abo su we Witaj-skupinje w Bukecach abo na Serbskim gymnaziju w Budyšinje serbsce wuknyli. Z pomocu spěchowanskich srědkow Založby za serbski lud a šwalče knjeni Höftoweje su so někotre džěle z fundusa stareje drasty z 1990tych lět zwuporjēdžili, nowe džěle wobstarali a dvě nowej drasće zešitoj. Přeni raz dožiwić móžeće skupinu na cyrkwinski dnju sobotu, 11. junija, wot 14.00 hodž.

K temu je so tež naš sakski biskop Tobias Bilz připowědźił, kiž budže nutrnosć w cyrkwi sobu swječić. Je to po wopyće biskopa dr. Rentzinga na cyrkwinski dnju 2019 w Budyšinje druhi raz w běhu krótkeho časa, zo biskop krajnje cyrkwe serbski cyrkwinski džen wopyta.

Nutrnosći přizamknje so předstajenje drastoweje skupiny. Po tym scěhuje k jubilej so hodžacy přednošk dr. Lubiny Malinkoweje wo nowych dohladach do nabožneho žiwjenja Bukečanskeje wosady. Skupina Po štyrjoch, kotraž je přeni raz z hosćom na serbskim cyrkwinski dnju, budže zarjadowanje hudźbnje wobrubić. Wězo móžeja so hosćo tež na kofej a tykanc wjeselić.

Po znatej tradiciji zahaji so njedžela, 12. junija, ze swjedženskimi kemšemi w Bukečanskej cyrkwi. Tež tam budu naše drasty hišće raz widjeć. Po wobjedže a w připołdnejšej přestawce ze zhromadnym spěwanjom a krótkimi přinoškami scěhuje w 14.30

Historiski napohlad Bukec Repro: archiw PB

hodž. kulturny wjeršk drugeho dnja, mjenjcy předstajenje oratorija „Podlěčo“ pod nawodom cyrkwiskohudźbnego direktora Chistiana Kühne z Lubija. Skladostnje lěta Zejlerja a Kocora spěwaja spěwarki a spěwarjo oratorij w swojej prawersiji jenož z přewodom klawěra. Z tym wuklinči Serbski ewangelski cyrkwinski džen w Bukecach.

Jako wosebitosć poskićimy přez wšón čas zaběru za džěci. Přez bohaty wopyt bychmy so wjeselili. Tehodla dajće prošu termin a přepróšenje za cyrkwinski džen tež swojim přećelam a znatym dale.

Wjesny jubilej 1.–3. julija

Hižo tři tydženje pozdžišo, wot 1. do 3. julija, wotměje so skladnostnje jubileja swjedženski kónc tydženja w Bukecach. Tež tu chcemy so jako Bukečanscy Serbja po swojich móžnosćach wobdžělić. Sobotu, 2. julija, poskića so na wjacorych městnach we wsy wšelake programy. Serbski program započnje so w 17.30 hodž. na farskim dworje z dwurěčneje nutrnosću. Tež tu předstaji so potom drastowa skupina z Bukec. Skupina Holaski budže wječor na farskim dworje hudźbnje přewodžec.

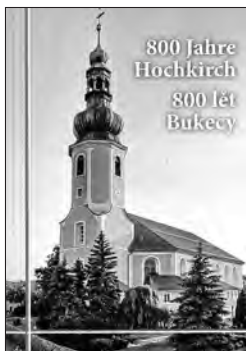
Njedželu, 3. julija, budu w 9.30 hodž. dwurěčne kemše w cyrkwi. Zakónčacy koncert swjedženja mjez druhim z Radworskim chórom Meja započnje so w 16.00 hodž. w cyrkwi.

Tež na swjedženski kónc tydženja su Serbja zbliska a zdaleka wutrobne přepróšeni.

Mato Krygař

Knihka k 800lětnemu jubilej Bukec

Sčasom k lětušej 800. róčnicy přenjeho naspomnjenja Bukec w lěće 1222 je w nakładnistwje Via Regia Verlag w Kinsporku wušoł jubilejny spis. Zběrnik z dwurěčnym titulom „800 Jahre Hochkirch. 800 lět Bukecy“ wobswětluje we wšelakich přinoškach někotre temy ze stawiznow wsy, wosady a wokoliny. Tež wo serbskich wobtukach so pisa,

zdžěla samo w serbskej rěči. Historiske a načasne fota 223 stron woprijacu brošurowanu knihu wobohaćeja. Zajimcy móža sej ju na gmejnje a na farje w Bukecach abo w Smolerjec kniharni w Budyšinje za 12,22 eurow kupić (ISBN 978-3-944104-49-2).

T.M.

Titul zběrnika k Bukečanskemu jubilej Repro: Trudla Malinkowa

Spěwarki a spěwarjo za chór pytani

Lětuši serbski cyrkwinski džen wotměje so 11. a 12. junija w Bukecach. Swjatočne kemše njedželu wobrubu Bukečanski cyrkwinski chór.

Za to pyta dalšich podpěraćelow. Spěwarki a spěwarjo su wutrobne na chóro-

wej probje srjedu, 1. junija a 8. junija, w 19.30 hodž. w Bukečanskej cyrkwi přepróšene. Proby nawjeduje knjeni Elke Groß. Wjeselimo so na zhromadne spěwanje z mnoho nowymi hłosami.

Hanaróža Šafatowa

Hłowna zhromadźizna Serbskeho wosadneho zwjazka

Tež lětsa dyrbeše so Hłowna zhromadźizna Serbskeho wosadneho zwjazka korona-pandemije dla wot zwučeneho termina w januarje na meju přesunyc. Předsyda Krystof Rummel witaše sobotu, 14. meje, 17 člonow a hosći z wosom wosadow na kantoraće w Hodźiju. W swojej nutrnosti na spočatku počahowaše so na přichodnu njedzelu Kantate. Wón rozpominaše, zo drje so w Serbach wjele spěwa, ale powšitkownje slyšimy spěw skerje jenož při kopańcy abo njedzelu na kemšach. Spěwanje pak čehnje so přez cytu bibliju, a tež my přítomni zaspěwachmy sej, po dolhim času bjez nahubnika, „Nětk mamy zaso rjany čas“.

Lońša džělawosć

Po zwučenym dnjom porjedze předstaji nam knjeni Annett Fischerowa z kasoweje centrale hospodarski a městnowy plan 2022. Hižo wjele lět stara so spuščomnje wo nastajenje a wotličenje plana. Krajnocyrkwiniski zarjad zawěsći ze swojej přiražku financowanje serbskeho wosadneho džěta. Zhromadźizna planej jednohłósne přihosowaše.

Wobšěrnny dyk dnjoweho porjada bě rozprawa Serbskeho superintendenta wo džěle w léce 2021. Dohromady swjećeše so 23 serbskich Božich službow w Budyšinje, Poršicach, Rakecach a Hodźiju a k temu přińdu wjacore dwurěčne kemše. Wosadne popoždna a zetkanja Bjesadow wotměchu so w Bukcach, Rakecach, Hodźiju a Slepom, někotre su pak tež pandemije dla wupadnyli. Wjerški běchu Serbski ewangelski cyrkwiniski dzeń w Mósće (Delnja Łužica), dworowy swjedžen w Hrubjelčicach, serbski ewangelski kónc tydženja w Hainewalde a džěłarnička Bjesadow w Rakecach. Wšitke zarjadowanja běchu wuspěšne a organizatoram słuša wosebity džak. Po zwučenym wašnju wusyłaše Serbski rozhlós 27

Skupinski wobraz wobdźělnikow Hłowneje zhromadźizny Serbskeho wosadneho zwjazka 14. meje w Hodźiju

Foće: Diana Pašcyna, Měrćin Wirth

njedzelných nutrnostow a 75 rańšich Słowow k dnjej. Trudla Malinkowa staraše so spuščomnje wo wuńdženje časopisa Pomhaj Bóh z mnoho zajimawymi přinoškami. Založba za serbski lud a Ludowe nakładnistwo Domowina wudawanje financiellne a organizatorisce podpěrujetej. Měrćin Wirth so wšitkim partneram za dobre džěto džakowaše. Olaf Langner zastupuje ewangelskich Serbow w krajnej synodze a Serbski superintendent Krystof Rummel we wjacorych přiradach cyrkwyje. Wón wuzběhny, zo je Serbska předarska konferenca dobra zhromadnosć duchownych, kiž skutkuja za serbskich wosadnych. Předsydstwo Serbskeho wosadneho zwjazka je w léce 2021 sydom króc wuradžowało. Čezišća w přenim pollěce běchu rozestajenja wokoło strukturneje reformy w Ewangelsko-lutherskej krajnej cyrkwi Sakskeje.

Přichodne předewzaća

Za lěto 2022 předležeše zwučeny plan kemšow, zetkanjow a zarjadowanjow. Přichodne wjerški su Serbski ewangelski cyrkwiniski dzeń 11. a 12. junija w Bukcach, Łužiski cyrkwiniski dzeń wot 24. do 26. junija w Zhorjelcu a ekumeniski dworowy swjedžen 3. septembra pola Jaworkec/Mačijec w Hrubjelčicach.

Hižo dlěje přihotuje redakciska skupina nowy spěwnik za džěci a młodostnych. Lětsa nazymu budže wučićcany. Jón financuja Založba za serbski lud, Serbski wosadny zwjazk, EKBO, Serbske ewangelske towarstwo a wjacori darićeljo a darićelki. Lětsa maja w Ludowym nakładnistwje Domowina 23. raz „Wšědne hesła“ wuńc. Serbski superintendent n. w. Jan Malink přihotuje za klětu rewidowany serbski lekcionar. W rozmołwje skedźbnichu wjacori přítomni na prašenje dorosta. Jan Bart přeješe sej zaměrně zapřijeće Witaj-džěci do cyrkwiniskich zarjadowanjow. Gabriela Gruhlowa namjetowaše, wjacore młodych a wjacore žonow jako awtorow a awtorkow wusyłanja Słowa k dnjej zdobyć. Hartmut Leipner z Choćebuza doporučí, zaso zhromadne zetkanje lektorow z Delnjeje a Hornjeje Łužicy přewjesć.

Na kóncu přeprasy Mato Krygař na Serbski ewangelski cyrkwiniski dzeń do Bukce. Sobotu popoždnu přijědže tam krajny biskop Tobias Bilz. Rjenje je, zo budže serbski spěw wulku rólu hrać, nic jenož na kemšach. Sobotu přijědže skupina Po štyrjoch a njedzelu wjeselimo so na předstajenje oratorija „Podlěčo“ z chórom Budyšin a projektym chórom pod nawodom cyrkwiniskohudźbnego direktora Christiana Kühne z Lubija. Tuž njekomdžće so a přijědže do Bukce!

Marka Mačijowa

Wuradžowanje Serbskeho wosadneho zwjazka na Hodźijskim kantoraće

Serbski ewangelski kónc tydženja w Hainewalde

Pod heslom „Přińdź twoje kralestwo“ schadzowachu so serbske ewangelske swójbny na zhrmadny kónc tydženja w Hainewalde w Žitawskich horinach. Organizowane wot Serbskeho ewangelskeho towarstwa wobdźěli so 41 wěriwych, z nich 19 dorosłych a 22 dźěci z Łužicy, Drježdźan, Šwikawy a Badensko-Württembergseje. Wot štwórtka wječora, 21. apryla, hač do njeđeje připołdnja mějachu wobdźělnicy wotměnjawy program. Pjatkowniši dzeń wužiwachu za zeznaće přebywanjšća „Eurohof Dreiländereck“ a bliskeje wokoliny. Tak wopytachu zhrmadnje léčne sankowanjšćo w Oberoderwitzu. Wječor hajachu zhrmadnosć z hrami za zeznaće a spěwachu z hišće njewudateho serbskeho młodžinskeho spěwnika.

Sobotu dopołdnja zaběrachu so wobdźělnicy z temu „Bože kralestwo“. Dorosćeni, młodostni a dźěci rozdźěllichu so do třoch skupinow. Pod nawodom Weroniki Butendeichoweje z rěčneho centruma Witaj mějachu najmlódsi wjeselo při paslenju zwěrycnych figurow z papjery, kiž móžachu sej jako dopomnjenku sobu domoj wzać.

Dorosćeni rozpominachu bibliske wurězki, kiž tematizuju Bože kralestwo. Pod nawodom Serbskeho superintendenta Krystofa Rummela so na spočatku prašachmy, kotre předstawy wo Božim kralestwje mamy. Hdy je so wone započinało? Je wone tu? Jezus je wjele wo Božim kralestwje rěčať. Dźěla připowědźi so wone jako realny teritorij tu na zemi, kotryž Bóh stwori. W Swjatym pismje čitamy tež wo připowědženjach, zo so kónc swěta, tak mjenowana apokalypsa, bliži. Hakle po tym móžeja so čłowjekoj do Božeho kralestwa podať. Lubina Malinkowa rozprawa, zo je při swojich slědženjach storčila na spisy, w kotrychž su pobožni Serbja wujimki z biblije, kiž na apokalypsu pokazaja, zestajili a jako scěh teho z Łužicy wupućowali. Podawki kaž Napoleonske wojny we Łužicy a z tym zwisowace čerpjenja ludnosće su jako připowědženje apokalyp-

Zhrmadne spěwanje ze sup. Krystofom Rummelom

sy widželi. W nadžiji, zo namakaja Bože kralestwo w tamnych regionach swěta a zo móža z tym připowědženemu zničniju kraja a ludnosće wučeknyć, běchu so do Ameriki a druhich kónčin zemje podali. Džensniši wid je hinaši. Bože kralestwo wobhladuje so jako džěl žiwjenja. Wone je hižo tu, dyrbimy je jenož widžeć. Na přikładže žonopoweho zornjatka da so to derje zwobraznić: Traje chwilu, doniž zornjatko njezeschadza, ale potom rosće a nas zežiwi – kaž Bože kralestwo.

Starše dźěci rozjimachu w swojej skupinje prašenja: Štó je přeni? Kak je to w Božim kralestwje? Kak je to w bibliji? Za to su pod nawodom fararki Jadwigi Malinkoweje krótku biblisku stawiznu nazwućowali. Předstawa bě, zo je Jezus nětko runje realnje jako wosoba mjez nami žiwy: Wón pućuje po kraju, hoji čłowjeske chorosće a mjeztym skrótka wotpoćuje. Jan a Jakub so k njemu přisydnjetaj a rozprawjetaj, zo njeslušetaj k dobyćerjam towaršnosće, chcetaj pak přenjej při Jezusu być, takrjec so z dobyćerjomaj stać. To zbudži mjerzanje z tamnymi přiwisnikami Jezusa, tak zo dóndže k rozkorje. W srjedžišću steji prašenje, štó smě Jezusej najbliži być a so z tym z dobyćerjom stać. Proša Jezusa wo rozsud, wón pak praji, zo to njerozsudži, zo

měli to sami mjez sobu wučinić. Při tym pak ma měř mjez nimi knježić a žane zle rozestajenja. Scenu pokazachu młodostni na njeđělnišej nutrnosći.

Sobotu popołdnju wobdźělnicy dźěla pućowachu po Victorijowej šćežce, někotři krosnowachu w parku při wysokich powjazach a dalši wobdźěllichu so na wjedženju po Hainewalde. Njeđělu swjećachu wšitycy wot fararki Malinkoweje nawjedowanu nutrnosć, kiž steješe w znamjenju jutrow. Młodostni předstajichu swoju na džěłarničce nazwućowanu scenu. Na kóncu rozdźělachu so kamjenje, kiž wotpołožili kóždy jednotliwy zaso na k woltarjej přetworjenym blidže. Při tym wuprajichu próstwy na temy, kiž jich tuchwilu zaběraja.

Do zakónčaceho wobjeda wuhódnoćichu wobdźělnicy zhrmadne dny a podachu při tym přeća za polěpšenje. Lubina Malinkowa džakowaše so hłownemu organizatorej Matej Krygarjej, kiž wozjewi, zo je zetkawanišćo w Hainewalde za dalšej kónctyždenskej terminaj w přichodnymaj lětomaj rezerwowane. Pokročuje so potajkim z rjanym wjerškom, na kotrymž móža swójbny dale zhrmadnje wo wěrje rozmyslować, so k wšelkim temam wuměnjec a ze spěwom a hrami serbsku zhrmadnosć hajić.

Stefan Cuška

Wobdźělnicy swójbneho kónca tydženja nalěto w Hainewalde pola Žitawy

Foće: Stefan Cuška

Poslednja drastynošerka Rownoho zemrěła

Slepjanska wosada žaruje wo Emu Marju Kralowu. Wona bě poslednja wobydlerka Rownoho, kiž je z dźěćatstwa hač do smjerće wšědnje w serbskej drasće chodźita. Z jeje smjerću zhubi so poslednja generacija drastynošerkow nětko tež z Rownoho.

Narodźila je so Ema Kralowa 25. haperleje 1931 w Rownom. Wona bě najstarša dźowka mandželskeju Wylema a Hany Jańšec (Jainsch). Wot serbskeho fararja Mateja Handrika bu 17. meje 1931 w Slepjanskej cyrkwi wukřčena. Ze swojimi třomi sotrami wotrosće w Rownom a wopyta tamnišu ludowu šulu. Wójny dla bu 4. měrca 1945 konfirměrowana z tak mjenowanej „Notkonfirmation“. Je mi w pomjátku wostało, kak powědaše, zo su so dyrbjeli ducy do cyrkwy na konfirmaciju wójnskich lětaďlow dla w hajku chować – a to w rjanej serbskej konfirmaciskej drasće! Jeje konfirmaciske hrono, kotraž bě tež zakład přědowanja na jeje pohrěbje, je napisane pola Jana w 14. stawje: „Jezus rjekny: Ja sym puć a prawdosć a žiwjenje; nchtó nje-přidźe k Wótcej chiba přez mje.“

Měsac po konfirmaciji dyrbjěše swojba čěkać. Po wójnje dyrbjěše Ema Jańšec na domjacym statoku dźělać, wšako bě nan chorowaty. Wobzarowaše, zo njebě jej móžno powołanje nawuknyć, ale zo je dyrbjela jako najstarša dźowka swojbu sobu

Ema Kralowa (1931–2022) Foto: Karsten Nitsch

zastarać. Wot lěta 1950 je pak potom w lěsnistwje dźělała, zo by sej někotre pjenjezy přizastužila. Hač do swogojeho wuměnika bě cyłkownje 41 lět dźělaćerka w lěsnistwje dokoławoko Slepoho. Hola bě jeje domizna.

Z 30 lětami wuda so Ema Jańšec w lěće 1961 na wudowca Wylema Krala ze Slepoho. Jimaj narodźi so syn Hans-Joachim.

Zhromadnje z mandželskim bydleše hač do 1987 w Slepom. Krótce po slěbornym kwasu pak zemrě mandželski a Ema Kralowa nawróci so do staršiskeho domu do Rownoho.

Čas žiwjenja bě jej to serbske a cyrkwinske wažne: Chodzeše w drasće, wobdželeše so na serbskich wosadnych popołdnjach a bibliskich hodžinach a spēwaše wjacore lěta we wokalneje skupinje Rowniskich głosow. Hač do smjerće je Ema Kralowa sama na swojim statoku bydliła. Jeje wšědnj dzeń dokumentowaše w lěće 2016 filmowča Frauke Rahr w połodžinskim filmje „Besuch in der Heimat“.

W pomjátku wostanje mi wobraz, kak je Ema Kralowa w serbskej drasće z kolesom do Slepoho do kupnicy jězdźila. Tež w cyrkwi budže ze swogojer serbskej drastu na našich kemšach pobrachować. Hišće lětsa bě sej jutrowničku rano ze swojim kolesom na Rownjanski kěrchow dojeła, zo by tamnišu jutrownu nutrnosć sobu swjećiła.

Tři dny po swojich 91. narodninach zemrě Ema Kralowa 28. haperleje 2022. Z njej je dalša pobožna serbska duša ze Slepjanskeje wosady na prawdu Božu woteša. Wona zawostaji syna, přichodnu dźowku, dweju wnučkow a tři prawnučki. Njeh wotpočuje w pokoju w serbskej hollandskej zemi. **Jadwiga Malinkowa**

Wosadne popołdnje z literarnym čitanjom

Po dwulětnej přestawce ze znatych přičin wotmě so sobotu, 21. meje, na žurli Bukečanskeje wosady serbske wosadne popołdnje. A to přeni raz ze Serbskim superintendentom Krystofom Rummelom. 25 ludźi běše přišlo – a to nic jenož z Bucek a wokoliny, ale tež z Budyšina, Pančic-Kukowa, Noweje Jaseńcy a ze Swónicy. W krótkej nutrnosći wěnowaše so sup. Rummel pomjenowanju njedźeli Rogate (Modlće so!) a wuznamej modlenja za kóždoho křesćana.

Nutrnosći přizamkny so čitanje z Měranu Cušcynej, na kotraž běšter Bukečanska Bjesada a LND přeprosojtoj. Při šalce kofeja a tykancu dachu sej přítomni wot awtorki čitane wujimki z jeje knihi „Stop a stup“ lubić. Teksty mějachu wšitke wjetše a mjeńše zwiski z Bukečanskej kónčinu pod Čornobohom – hač běše to tekst wo klankodźiwadle a kašporku, w kotrymž so na Měrcina Nowaka-Njehorńskeho spominaše, abo tekst na Kita Lorenca, kotryž je na Bukečanskim kěrchowje swój posledni wotpočink namakał.

Jednotliwe teksty zwjazaj Jan Cyž wušiknje z hudźbu, spominajo při tym na přikład z wujimkom melodije na njedawno ze-

Awtorka Měrana Cušcyna čitaše ze swojeje noweje knihi.

Foto: Janina Krygarjowa

mrěteho Jura Mětska a z kruchom na pisnik „Ž“.

Mnozy z přítomnych wužichu tež sklad-

nosć, sej tu abo tamnu serbsku knihu při knižnym blidže LND kupić.

Janina Krygarjowa

Serbska předarška konferenca 2022 w Rogowje

Fararjo, kiž serbske wosadne džěło wukonjeja, zeńdžechu so 10. meje w Rogowje pola Baršća na swoju lětnu zhromadźiznu. Farar Jachmann, kotryž bě jako wikar w Dešnje započal delnjoserbsčinu wuknyć, bě jako Baršćanski farar hosćiciel lětušeje konferency. Duchowni zetskachu so najprjedy w nowej cyrkwi, hdžež měješe fararka Köhlerowa nutrnosť. Po tym wopytachu muzej wotbagrowanych wsow, kotryž je w gmejnskim domje zaměstnjeny. Na multimedialne wašnje so jim wosudy wsow a wobydlerjow spřístupnichu.

Na scěhowacym wuradźowanju we wosadnicy dopřihotowa so serbski podžěl na Łužiskim cyrkwiskim dnju 24. junija w Zhorjelcu. Farar Jachmann, kiž bě zamołwitosć za organizaciju přewzał, rozprawješe wo čěžach, serbskej pomjenowani na hłowny plakát dóstać, štož pak so skónčnje poradži.

Scěhowachu rozprawy z kóžděho džěłoweho wobłuka. Rakečanski farar Malink rozprawješe wo čilym serbskim žiwjenju we wosadze, štož sej wosadni tež wužadaja. Dobre nazhonjenja maja w Rakecach z dwurěčnym wosadnym spěwnikom. Fararka Köhlerowa z Dešna rozprawješe, zo wotměja so po dlěšej přestawce 9. septembra zaso serbske kemše na Choćebuskim serbskim gymnaziju. Informowaše dale wo projekće „Zorja“, přez kotryž maja so zajimcy wukmanić, serbsčinu dokładnje nawuknyć. Farar Jachmann rěčeše wo serbskich kemšach na reformaciskim dnju w Baršću, wo kotrychž běchu wjacori kemšerjo hłuboko hnući byli. Běchu to po lětdzesatkach přenje serbske kemše w Baršću. Farar Jordanov z Klětna, kotryž ma tež wosadu we Wochozach na starosci, přeproso na wotewrjenje Šwjeloweje bróž-

Wobdźělnicy serbskeje předarškeje konferency 2022 w Rogowje, wotlěwa: farar dr. Reichelt-Blunjo, sup. Rummel-Hodžij, sup. n. w. Malink-Budyšin, fararka Köhlerowa-Dešno, farar Jachmann-Baršć, farar Haenchen-Bukecy, farar Kšenska-Janšojc, farar Jordanov-Klětno, farar dr. Malink-Rakecy

Foto: priwatne

nje we Wochozach 16. a 18. septembra. Korony dla bě so termin dyrbjał wjac króć přestorčić. Wo poradźenej hodownej hrě, kotrejež přeložowanje a nazwučowanje bě młoda wosadna přewzała, porěča farar Kšenska z Janšojc. Farar Reichelt z Blunja předstaji kružk serbsce wuknjacych, kotryž so w Ptačecach pod nawodom Rolfa Hrjehorja schadźuje. Hłuboki začišć bě zawostajilo póstne a jutrowne spěwanje Čornochołmčanskich holcow a młodych žonow. Farar Haenchen přeproso na Serbski cyrkwinski džeń 11. a 12. junija do Bukec. Serbski superintendent Rummel nača prašenje, kak ma so wobchadźeć ze žo-

hnowanjom na dwurěčnych kemšach. Někotři běchu mjenjenja, zo dosaha žohnowanje w jednej rěči, to rěka potajkim w serbskej. Někotři pak běchu tež mjenjenja, zo wotwisuje to wot konkretnych wumjenjow wosady a zo je serbske a němske žohnowanje móžne. Sup. Rummel rozprawješe tež wo serbskim koncerće w Smělnje, kotryž bě sej wosada skazała a organizowała. Serbski superintendent na wuměnk Malink informowaše wo stawje džěła na serbskim lekcionarje.

Skónčnje postaji so hišće město přichodneje konferency na spočatk meje 2023 w Blunju.

Jan Malink

Koncert chóra Budyšin w cyrkwi w Smělnje

Sobotu, 7. meje, wotmě so rjany koncert chóra Budyšin w cyrkwi w Smělnje pola Biskopic. Hačrunjež tam hižo wjac hač sto lět serbske kemše njesu, přejachu sej někotři wosadni ze Smělnje tajki koncert, zo bych dopominali na pochad swojeje wosady, kotraž je wot spočatka poslednjeho lěta džěl Biskopičanskeje wosady. Serbski superintendent Krystof Rummel powita wopytowarjow z někotrymi słowami wo serbskej tradiciji wsy a skedźbni při tym wosebje na poslednjeho serbskeho fararja w Smělnje Jana Awgusta Sykoru, kiž bě daloko přez swójsku wosadu w serbskich kruhach znaty. Z jeho wotchadom na wuměnk w lěće 1899 pak serbske žiwjenje we wosadze bohužel wuhasny. Tak bě jara rjenje, chór Budyšin ze serbskimi słowami

a zwukami w Smělnjanskej cyrkwi dožiwić. Pod wumělskim nawodom Michała Jancy přednjese chór we wupruwowanej wysokej kwalice předewšěm wurězki z oratorija „Nalěćo“ wot Korle Awgusta Kocora na tekst Handrija Zejlerja. Na přecelne a žortne wašnje wodžeše Jenny Hauswald připoslucharjow přez koncert, tak zo móžeše bohužel jenož snadna ličba wopytowarjow jara rjane hudźbne popołdne dožiwić.

Krystof Rummel

Na přecé někotrych wosadnych wuhotowaše chór Budyšin serbski koncert w Smělnjanskej cyrkwi. Z tym dopominaše na zašłosć wosady, kotraž bě hač do kónca 19. lětsotka dwurěčna była a serbskeho fararja měła.

Foto: Christa Schudeja

300. namšu nowšeho časa w Dešnje swječili

Štož chců spočatnje wuzběhnyć, dokelž su to w hornjo- a delnjoserbskim rozhlůsu hi-nak wozjewili: Wot lěta 2015 sem poradži so džělowej skupinje Serbska namša (załoženeje 1988 w Choćebuzu) a Spěchowanskemu towarstwu za serbsku rěč w cyrkwi (załožene 1994 w Dešnje), přerěznje znajmjeńša raz wob měsac něhdže w Delnej Łužicy organizować delnjoserbske abo dwurěčne, potajkim delnjoserbsko-němske kemše. Tole je był jedyn z chroblych zaměrů skupiny organizatorů, po tym zo běchu so po lětdžesatkach přestawki 1987 wožiwili delnjoserbske kemše, kotraž tehdy farar Helmut Hupac w Dešnje swjećeše. W slědowacych lětach so ličba namšow zaměrnje stopnjowaše.

Njedźelu małe jutry, 24. apryla 2022, swjećachu mjeztym 300. namšu nowšeho časa. Liturgiski nawod měješe Dešnjanska fararka Katharina Köhlerowa. 67 kemšerjow naličich. Dobry dwanatk žonow měješe serbske drasty woblecěne.

Serbski měšany chór Łužyca zanjese wjacore jutrowne kěrłuše. Tež z wosady so dvě skupinje jutrownych spěwarkow kemšerjam předstajištej.

Wobdžěleni z čitanjom a próstwami pak běchu tež wjacori młodži wosadni – takrjec mjeztym doroscěni z přenjeje generacije delnjoserbskich Witaj-džěci we

Jubilejne 300. delnjoserbske kemše w Dešnjanskej cyrkwi wobrubili chór Łužyca pod nawodom Lubiny Žurec-Pukačoweje

Foto: Werner Měškank

wosadze Dešno-Žyłow. Předowanje měješe němsce generalsuperintendentka Theresa Rinecker, kotraž mjez druhim hódnotu Božeho słowa w serbskej rěči podšmórny. Wona tež kemšerjow na lětuši Łužiski cyrkwinski džěn do Zhorjelca přeprósy a na nahladny serbski podžěl w programje skedžbni.

Nimoměry hnujace skutkowaše na kemšerjow wot chóra Łužyca na kóncu

kemšow a-capella spěwany starosłowjanski Wótčenaš, z čimž so přitonym wuwědomi, zo su Serbja džěl wulkeho cyłka słowjanskich narodow. Kemšerjo mytowachu to ze spontanym přikleskom.

Po namšy je fararka Köhlerowa wšitkich kemšerjow přeprósyła na farsku zahrodu na kofej a tykanc, na kwasnu poliwwku a přecelnu bjesadu při najrjeńšim nalětnim slóncu.

Werner Měškank

Prěnju serbsku fiblu w Kalawje předstajili

Před wjace hač 350 lětami bě wučer Juro Ermel w Kalawje wudał přenje serbske ABC-knižki. Němska wyšnosť je fiblu dała 1669 přećiwo protestam serbskich a něm-skich měšćanow Kalawy sćazać a zničić. Tola jedyn eksemplar Ermelowych ABC-knižkow bu wuchowany, kotryž swědči wo tym, zo je 1671 po zdaću wušoł druhi na-

Předsyda Spěchowanskeho towarstwa za serbsku rěč w cyrkwi Hartmut Leipner pokaza nowowudaće fible.

klad. Tute je Spěchowanske towarstwo za serbsku rěč w cyrkwi nětko wudało jako faksimilowy čišć z wědomostnym nastawkom profesora Michaela Ermela.

Składnostnje nowowudaća přenjeje serbskeje fible je Choćebuske spěchowanske towarstwo na wosebite, ze serbsko-němskej nutrnosću zahajene, zarjadowanje štwórtk, 19. meje, do Kalawskeje Serbskeje cyrkwy přeprósyło.

Profesor Ermel z Berlina, potomnik wučerja Jura Ermela z Kalawy, je wo swych slědženjach před nimale 30 přitonymi ekscelentnje přednošował. Zo je potajkim přenja čišćana serbska šulska wučbnica srjedź 17. lěttotka delnjoserbska a nic hornjoserbska byla, je wón jako wosebje zajimawy fakt podšmórnył. Dale je rěčnik dopokazał, zo su wučerske skutki Jura Ermela z Kalawy přez syna a wnučka wjedli hač k wudaću Małeho katechizma Luthera w lěće 1706 a k čišćej Noweho testamenta w delnjoserbskej rěči přez fararja Jana Bogumiła Fabriciusa w Kórjenju 1709.

W dalšim přednošku je dr. Hartmut Leipner, předsyda spěchowanskeho towarstwa, předstajil historiski a reprintowy čišć a jeho

wuznam za delnjoserbske pismowstwo.

Dr. Madlena Norbergowa je jako třeća rěčnica wječorka přitonym tuchwilne njelochke položenje na polu kubtanja w delnjoserbskej rěči rozkładła. W džesac swójbach, wona mjez druhim wobkrući, tuchwilu džěci doma z delnjoserbskej rěču wotrostuja.

Werner Měškank

Michael Ermel z Berlina přednošowaše wo přenjej serbskej šulskej fibli, kotruž bě jeho prjedownik wudał.

Foto: Werner Měškank

Pučowanje po serbskich stawiznach nětko němsce

Je to lěpšina zjawnostnych aktiwitow we Łužicy: Hódne knihi wuchadžeja nic jenož w serbsčinje, ale často tež w němčinje, štož wužiwariski kruh rozmnožuje. Tak sta so w měrcu tehorunja z nowej ediciju Trudle Malinkoweje, slědźerki, kotraž je wot lěta 2000 zamofwita redaktorka tuteho časopisa.

Podobnje spuščomnje, dokelž w cyłku něhdže dwaceći lět, wjedžeše wona w Serbskim institucie – we wobłuku podźělného přistajenja jako stawiznarka – dohodobny wulkoprojekt „Inwentar serbskich kulturnych pomnikow“, a to pódla dalšich wědomostnych nadawkow, praktiskich pomnikoškitych projektow a knižnych edicijow.

Widžomny wuslědk njesprócnjeho dźěła bě srjedź lěta 2019 přewodnik po serbskich wopomniščach z titlom „Serbske pomniki“. Nětko wobradži nam Ludowe nakładnistwo Domowina w Budyšinje němsko-rěčnu wersiju tuteje šěroko zapožoženeje tematiki, tónkróć z podtitlom „Příručka serbskich pomjatnych a wopomnjenskich městnow“.

Nětčiše wudaće je zaso přehladnje rjadowane: Wone předstaja 268 pomnikowych objektow ze serbskim pozadkom, z nich 146 w Hornjej a 48 w Delnjej Łužicy, 26 druhdže w Němskej, 33 we wukraju (po rjedže Awstralska, Awstriska, Čěska, Danska, Kanada, Pólska, Słowaska a USA) kaž tež 15 mjezty m njeobjetajacych, zhubjenych přikładow.

Přirunajo ze serbskim wudaćom zetkamy tu wjacore přidatne wosoby ze zaštych lětstotkow, kiž su bjezdweła „hódni wěchnoh’ wopomnjeća“. Nowa kniha pokazuje nadobny format a wurazne pismo, je tuž ze swojimi 370 stronami čěša a wobsahuje wjacore fotow hač přenja – tola wobcho-

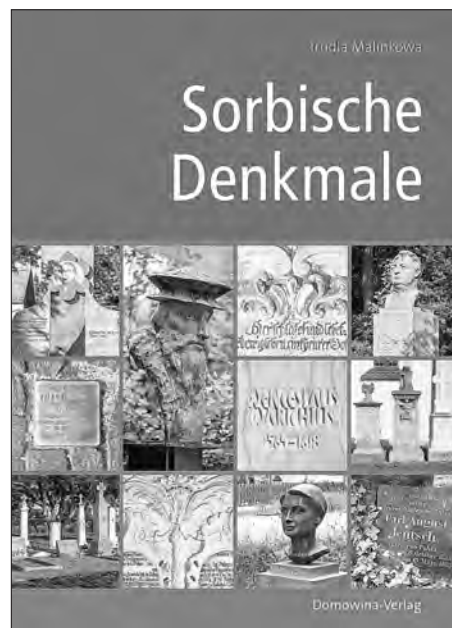
wa swoju čěmnomódrú zakładnu barbu na krutej wjazbje.

Awtorka je při pytanju po cyłym něhdy serbskim sydlenkim rumje znowa systematisce postupowała: Z mnóstwa w městach a na wsach nazběraneho materiala je wubrała předewšěm wopomnišća za zaslužbnych Serbow. Jedna so zwjetša wo pomjatne tafle a kamjenje, kopolaki abo narowne pomniki za spisowacelow, wumělcow, wědomostnikow, duchownych abo wučerjow. Hakle w druhim rjedže – a z tym rědšo – wopominajo so historiske podawizny, skutkowanišća abo sydla institucijow.

Kompetentnje wopisowane su wosudy ludźi, wotběhi podawkow. Prawidłownje přidate su kursiwne stajene pokiwy na dalše serbske wosebitosće w bliskosći pomnika, tajke kaž dróhi a twarjenja, hosćency a zetkanišća abo tež stare napisy, kiž swědča wo skutkowanju Serbow a wo jich towaršnostnych wobstejnoscach. Na koncu scěhuja bibliografiske žórta z knihow a časopisow k wosobje a k pomnikkej samemu.

Wšitko to hodži so z pomocu dweju wobšěrneju registrow z wjacore hač 1 300 mjenami a nimale 300 geografiskimi městnosćemi zwěšćić a rozklučować.

A tak zmóžnja tuta faktowa zběrka tež němskim krajanam zajimawe pučowanja po serbskich kulturnych stawiznach wot doby narodneho wozrodženja. Tola njeńdže w tym zwisku jeničce wo zawěšćenje našeho herbstwa we słowje a wobrazu: Přepytywanja Trudle Malinkoweje pomhaja wyše teho wšelakim gmejnám, towarštwam, domiznowědnikam a prócowarjam při praktiskim zdźerženju abo wobnowjenju přewzatych pomjatnych městnow a předmjetow.

Na nutrkownych titlowych stronach přědku a zady stej znowa zaměstnjenej zemjepisnej karće wobeju Łužicow ze wšěmi městami a wsami, hdžež pomniki hišće eksistuja. Z teho wurosće nětk němskim zajimcam móžnosć, sej dopokazy čileho serbskeho žiwjenja w zašłosći zaměrnje wotkrywać.

Bychmy tuž mjez přečelemi a susodami za wužiwanje tuteje příručki wabić dyrbjeli. Nahladnosći serbskeje specifiki njebudže tale publikacija na žadyn pad škodžeć, nawopak: Wona budži respekt za wjelestronske wukony domoródnje Łužiskeje mjeńšiny.

Dietrich Šořta

Trudla Malinkowa: Sorbische Denkmale. Handbuch sorbischer Gedenk- und Erinnerungsstätten. Budyšin, LND 2022, 370 stron, 29,90 euro

Dnjowniki dolnoserbskego fararja Bogumiła Šwjela wušli

Dnjowniki dolnoserbskego fararja Bogumiła Šwjela z lět 1897 do 1945 su jadnorazne awtentiske žródło k serbsko-nimскеj Łužicy za cas póznego kejžorstwa, Weimarskeje republiki a nacionalsocializma.

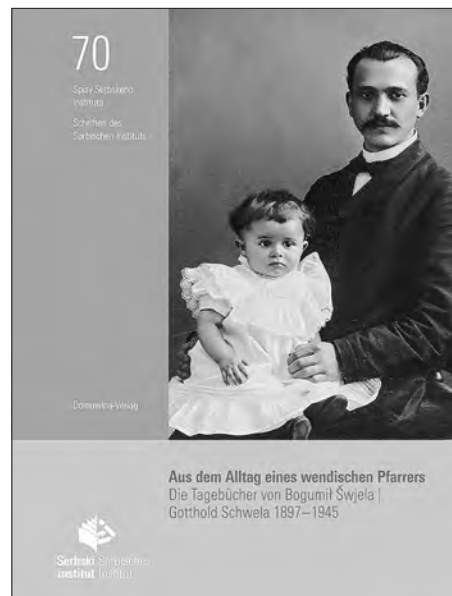
Ako Spise Serbskego instituta su něnto wujšli pód titlom „Aus dem Alltag eines wendischen Pfarrers“ w Ludowem nakładnistwje Domowina. Wudawařka dr. Annett Brězanec jo wšykne Šwjelowe dolno- a górnoserbske zapise pěstajila, tak až su dnjowniki dapoňnje w nimскеj rěcy pěstupne.

Farar Bogumił Šwjela (1873–1948) słuša ako redaktor, rěcywědnik a sobuzatožar

Domowiny k nejuznamnejšym wósobinam serbskich stawiznow. Mimo swójjogo wobšyrneho pówołańskego a drugogo statkowanja jo písamem poť lětstotka pak serbski pak nimski zapisowať „wizone, słyšane, myslone“ wót sebje a drugich. Tak pišo wó praktikach wutłocenja serbskeje rěcy z cerkwje a šule, kótarež casniki a amtske zapise niži a nigdy njenaspomnjeju.

LND

Aus dem Alltag eines wendischen Pfarrers. Die Tagebücher von Bogumił Šwjela/Gotthold Schwela 1897–1945, pěstajone a wudane wót Annett Brězanec, Spise Serbskego instituta 70, 14 wobr., brošura, 736 b., ISBN 978-3-7420-2264-6; 34,90 €

Bjezmała přerňa serbska fararka: Renata Kralec z Hućiny

Lědma štó w Serbach wě, zo je před nima-
le 60 lětami přerňa Serbowka na studij teo-
logije do Lipska šła. Dawno do toho běchu
tam na teologiskej fakulće žony zapisane,
bjez toho zo móžeše jim cyrkej wotpowědnu
perspektiwu dać. Farske městna tehdom
za nich předwidzane njeběchu.

Wulce wobdarjena Serbowka Renata
Kralec, rodźena 28. nowembra 1944, po-
chadzeše z wosady fararja Arnošta Horn-
čerja w Hućinje. Nimoměje kompetentny
dušepastyr ju – kaž tež jeje sotru Friede-
marie – konfirmowaše a zawěsće tež na
jejny žiwjenski puć přihotowaše. Hač nje-
bě farar Hornčer sobu rozsudzacy za jeje
puć do teologije?

Renata Kralec chodzeše z mojej swa-
kowej Gabrielu rodź. Česlic z Lemišowa,
wot kotrejež wšelake informacije za tutón
nastawk mam, w Hućinje do šule a po tym
na Serbsku rozšěrjenu wyšu šulu do Ma-
leho Wjelkowa, hdžež jara derje serbsce
nawukny.

Po maturicie dźelaše wěšty čas w slawis-
tiskim institucije Lipsčanskeje uniwersity.
Rady by žurnalistiku studowała, ale po-
chadzeše z wědomeho křesćanskeho do-
mu a njebě w SED. Tehodla bě w tehdyšim
času studij žurnalistiki za nju iluzija. Če-
hodla so 1964 rozsudzi, teologiju studo-
wać, wěsće njewěm. Mějachu so tola stare
řeče wuknyć a pruwowanja kaž grecum,
latinum a hebraicum nachwatać. Nimo te-
ho Ewangelsko-lutherska krajna cyrkej
Sakskeje w šěsćdesatych lětach zašeho
lětstotka hakle wo žonach w dušepastyr-
skich zastojnstwach diskutowaše.

Jako studentka bydleše Renata Kralec
w Lipsčanskim serbskim internaće na te-
hdomnišej Fritza-Austelowej-dróze. Stu-
dowaše pjeć lět dolho, wot 1964 hač do
přerneho eksamina 1969, ewangelsku teo-
logiju na Lipsčanskej uniwersite. Nimo
někotrych zasaktych stronjanow bydlichu
w serbskim internaće swěrne křesćanki
a swěrne křesćenjo. Knježeše tam dobry
duch, njeběchu žane rozkory abo hanjenja
mjez studowacymi.

Po studiju bě Renata Kralec 1969 wi-

**Renata Kralec na Serbskim ewangelskim cyrkwiniskim dnu 1974 w Rakecach, wotlěwa:
bur Korla Wirth z Cokowa, wikarka Renata Kralec z Hućiny, njeznaty česki bratr, lěkar
dr. Arnošt Wirth z Biskopic a serbski superintendent Gerhard Wirth z Njeswačidła**

Foto: archiw Pawoł Wirth

karka w Drježdźanach, Budyšinje a Plaeu-
nje. 1970/71 wopyta předarski seminar
w Lückendorffe w Žitawskich horinach.

Po tym bě wikarka w Karl-Marx-Stadće
(džensa zaso Kamjenica). Jako tajka pře-
dowaše tež w Hućinje a Klukšu, njewěm
hač tež serbsce. Mějach zacišć, zo bě jej
lužica „zastarska“ a zo chcyše do „wulke-
ho swěta“, štož mje njedžiwa. Wěmy wšak,
zo sej ewangelska cyrkej – tež džensa bo-
hužel hišće – ze žonami w cyrkwiniskich za-
stojnstwach lóchko nječini.

W sydomdzesatych lětach zašeho lět-
stotka ju naš nan, serbski superintendent
Gerhard Wirth, na serbski farski konwent
a na kubłanske časy serbskich fararjow
přeprašowaše. Rady bě Renata Kralec
z nami na dalekubłanjach w Praze pola se-
niora Kristiana Paveła Lanštjaka, w domje
diakonisow w pólskich Beskidach a tež po-
la českich bratrow a sotrow.

Hišće jako wikarka přesydlili so Renata
Kralec 1975 do Zapadneje Němskeje.
W Nürnbergu dźelaše wot 1978 do 1984
w redakciji młodžinskeho časopisa a po
tym w Mnichowje, hdžež jako fararka
w chorowni Mnichow-Großhadern hač do
wotchada na wuměnk spomóžnje skutko-
waše.

Džensa je jako fararka na wotpočinku
dale w Mnichowje žiwa a so w universit-
nej chorowni angažuje. Po swójbny m sta-
nje je njewudata a bjez dźěci wostała.
Hač so jej za Lužicu styska? Styki do Huć-
iny su sylne a žiwe, wšako su tam rowy jeje
wowki, maćerje a sotry. Je rady we Lužicy
a tola dale doma w Mnichowje.

W Pomhaj Bóh móžeće jeje słowa w ja-
ra dobrej serbsčiny čitać, w čisłach
9/1970, 8/1972 a 8/1973 pod www.serbske-ewangelske-towarstwo.de.

Pawoł Wirth

Logo za nowu Budysku wulkowosadu

Budyski grafikar Ralf Reimann je za nowu
ewangelsku Budysku wulkowosadu logo
zhotowił. Logo je dwurěčne wuhotowane
z připisanym oficialnym pomjenowanjom
„Ev.-Luth. Kirchspiel / Ew.-luth. wulkowosa-
da / Bautzen-Budyšin“. Wobraz pokaza
křiž, w kotrymž zapřiheja so w rozdźěl-
nych barbach cyrkwine wěže třoch Budyskich
wosadow, kiž su so do wulkowosady zjed-
nočili: Michałska cyrkej za Michałsku wo-

sadu (w čerwjenej barbje), Pětrska cyrkej
za Pětrsku wosadu (w módrej barbje)
a wěža wosadnicy w Strowotnej studni
(w zelenej barbje). Štwórty džěl křiža po-
kaza lipowe łopješko jako znamjo, zo słu-
šeja tež Serbja do wulkowosady. Cyrkwinske
předstejičerstwo je logo na swojim po-
sedženju 4. meje wobkrućilo. Z tym budže
so wone wot nětka we wulkowosadze tež
oficialnje nałožować.

Mato Krygár

Logo noweje Budyskeje wulkowosady

VON WEGEN

LAUSITZ KIRCHENTAG

ŁUŽISKI CYRKWINSKI DŽEŇ | ŁUŽYSKI CERKWINY ŽEŇ

Pokaž mě, Kněžo, swóju drogu. Ps 86,11

Wót 24. do 26. junija 2022 wótmějo se w Zgórjelcu Łužyski cerkwiny žeń.

Pěš cerkwinych wokrejsow z dweju krajneju cerkwjowu pšepšosyjo pód nimskim dwójozmysłownym motom VON WEGEN na swěžeń do Zgórjelca. Comy skobodnje do psíchoda glědaš a nowe drogi wopytaš, nje glědajucy na młogu zadoru. A wjaseli my se na wjeliki festiwal wěry a bogadowě rjenja.

Ramik póbitujotej wótwrjeńska a kónčna namša z biskupoma Christian Stäbleinom (EKBO) a Tobias Bilzom (EVLKS) a wjele sobustatkujucymi. Namšy bužotej ze serbskim póžělom.

Ekumeniski žeń chorow a krajny žeń pozawnow stej žěl cerkwinego dnja. Mimo koncertow móžomy se wjaseliš na musical wó wuknikoma z Emausa. Dalšnej muzikaliskej wjeraška bužotej na psíkład a capella kupka „Alte Bekannte“ abo žělařnja za muzikarjow w centrumje młodostnych.

Bužo dogromady 17 centrumow za wšakorake teologiske, kulturne abo politiske

temy, kenž su wesrjež města rozdžěloně. Wótcakajo nas wuměna k pšašanjam našeje wěry a k aktualnym tšojenjam na swěše. Na Cerwjenej zofje pšepšosyjo luže z cerkwje a politiki na dialog a zmananje. Pšigronili su sakski ministrařski prezident Michael Kretschmer, znajař Israela prof. Dieter Vieweger a serbska grajařka Gabriela Maria Šmajdzina. Dalšne gósci wobogašiju wuměnu k temam diakonija, měř, serbske žywjenje, kublanje a dialog mjazy nabóžninami.

Pódlu pšednoskow a podiumowych diskusijow póbituju cerkwiny žeń móžnosći za wósobinske wobradowanja, informaciske stojnice, kublańske pósrědnjenja a kopicu akcijow za sobucynjenje. Někotare dycki programa bže paralelnje, ale glowne zarědowanja se wótměju tak, až móžnosć jo dana, se wobželiš na Bóžych službach a nabóžninach.

Aktualny pšeglěd a program Łužyskego cerkwinego dnja, glej: www.lausitzkirchen-tag.de

Program Serbskego centruma sobotu, 25. junija, zeger 12:30 do 18:00

Bogu k cesći a Serbam k wužytkoju!

W Serbskem centrumje prezentěrujotej se serbska Dolna a Górna Łužyca. Mimo programa na jawišću budu wustajeńce, knižkowe a informaciske blida, mały řečny kurs, zgromadne spiwanje a zaběry za žiši. Póbituju se tejerownosći maše chłošćonki.

Jawišćo na Dołojcnych wikach (Untermarkt)

- 12:30 serbska połdnjowa nabóžnina (Serbski superintendent Krystof Rummel, Hodžij)
- 13:00 podiumowa diskusija: Quo vadis, mjeńšynowa politika? rozgrono wó aktualnem politiskem a kulturnem položanju Łužyskich Serbow (moderacija Bogna Korjeńkowa, mdr, Budyšin)
- 13:50 inkluziowe žiwadło: „Zeleny nos“
- 14:30 cytanje z awtorom Křesćanom Krawcom (Budyšin) z knižkow „Was wir in uns tragen“
- 15:00 podiumowa diskusija: Pólsko–nimske partnařstwo a dny zmananja
- 16:30 zgromadne spiwanje z chorom Łužyca
- 17:00 podiumowa diskusija: Serbska řeč – kak wuglěda jeje psíchod? rozgrono wó zdžaržanju serbskeje řečy (moderacija Milenka Rječcyna, SN, Budyšin)
- 18:00 serbska wjacorna nabóžnina (serbska promštowka Katharina Huglarjowa, Dešno)

Jawišćo na Górzejcných wikach (Obermarkt)

- 15:00–16:00 serbske spiwy a serbske drastwy z chorom Łužyca (moderacija Christina Kliemowa, Dešno, a Jürgen Gehre, Žyłow)

*farar Tobias Pawoł Jachmann
zagonity za Serbski centrum*

Z předsydstwa wosadneho zwjazka

Na swojim zašłym posedženju 26. apryla w Hodžiju wuradźowaše předsydstwo Serbskeho wosadneho zwjazka wo přihotach hlowneje zhromadźizny w meji a Serbskeho ewangelskeho cyrkwinskeho dnja 11. a 12. junija. Na zahajenje cyrkwinskeho dnja sobotu w 14.00 hodž. w Bukečanskej cyrkwi je so krajny biskop Tobias Bilz připowědźił, z kotrymž budže tež składnosć za rozmołwu.

Runje zakónčeny serbski ewangelski kónč tydženja w Hainewalde hódnoćeše so jako wuspěšny a wažny za serbske swójby. Mato Krygař, kiž je organizaciju wšeho w rukomaj měř, hlownu zamołwitosć woteda. Ju přewozmjje najskerje zaso fararka Jadwiga Malinkowa.

Za Łužyski cyrkwinski džeń wot 24. do 26. junija w Zhorjelcu přihotuje Měrcin Wirth roll-up-plakaty z informacijemi wo ewangelskich Serbach. Wo serbskim programowym podžělu, kotryž přihotuje farar Jachmann z Delnjeje Łužicy, bě mało znate. Mjeztym steji program na internetnej stronje www.lausitzkirchentag.de.

Marka Maćijowa

Z předsydstwa SET

Póndželu, 9. meje, wuradźowachu čłonojo předsydstwa Serbskeho ewangelskeho towarstwa w Budyšinje. Wuhódnoćichu lětuši nabožny kónč tydženja kónč Harperleje w Hainewalde, na kotrymž so 36 ludži wobdžěli. Dale rozpominachu přichodne zarjadowanja: serbski cyrkwinski džeń w Bukecach, džělařničku Bjesadow w Hodžiju a dworowy swjedžen w Hrubjelčicach. Za Łužyski cyrkwinski džeń w Zhorjelcu přihotuje SET plakaty z informacijemi wo ewangelskich Serbach.

Měrcin Wirth

Dary za nowy młodžinski spěwnik

Serbske ewangelske towarstwo ma wotpohlad, w lěće 2022 spěwnik ze serbskimi nabožnymi spěwami za džěci, młodostnych a swójby wudać. Wone chce z nim serbske ewangelske swójby a nabožnu wučbu podpěrać. W lěće 1998 wudaty jednory zešiwk hižo njedosaha. Projektna skupina mjeztym pilnje na zestawje něhdže 130 spěwow džěta. Financowanje so ze wšelakich stron podpěruje. Smy pak tež na dary pokazani. Tuž prosymy was, składujće za naše předewzaće a přepokazajće swój dar na konto Serbskeho ewangelskeho towarstwa při nalutowarni Budyšin, konto DE03 8555 0000 1000 0831 67, zaměr: spěwnik. Rady sponsorow w knize mjenujemy.

Mato Krygař, předsyda SET

Powěšće

Wopomnišćo w lěsu pola Łomska

Foto: Trudla Malinkowa

Łomsk. W lěsu sewjernje Łomska dopomina wot lěta 2018 pomjatna tafla na młodeho Polaka Stanisława Błażejczuka, kotryž bě na statoku serbskeje Panachec swójbny we wsy džěłał a kotrehož běchu 1942 na tutym městnje wotprawili. Lěta kónc apryla wopyta pólska delegacija wopomnišćo, hdžež počesći swojeho morjeneho krajana z kwěcelomaj w pólskich barbach. Profesor Dietrich Šolta z Budyšina rozprawješe hosćom w pólskej rěči wo historiskim podawku, wo kotrymž bě Marja Kubašec po wójnje swoje znate powědančko „Row w serbskej holi“ napisała, a wo postajenju pomnika před štyrjomi lětami na městnje njeskutka.

Malešecy. Zhromadny koncert w tudyšej cyrkwi wuhotowachu njedzela, 1. meje, Radworski chór Meja a džěci Malešanskeje Witaj-pěstowarnje. Holcy pěstowarskeje skupiny wustupichu w drastach, kaž je něhdy Serbowki w Budyskim kraju nošachu, žony z Radworja pak w swojej serbskej katolskej drasće. Pod nawodom wjednjeho pěstowarnje Borbory Kraloweje přednješechu džěci serbske spěwčki, Mejenjo pak zanjesechu pod swojim dirigentom Pětrom Cyžom serbske ludowe a nabožne spěwy.

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wasadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamolwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čišć: Lessingowa čišćernja, Kamjenc
Vertriebskennzeichen: 2 B 13145 E
Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki z dawkowych srědkow na zakładze hospodarskich planow, wobzamknjenych wot Němskeho zwjazkowego sejma, Krajneho sejma Braniborskeje a Sakskeho krajneho sejma.
Lětny abonement plaći 8 eurow.

Smochćicy. Spočatk meje přebywaše skupina z wasady Kirchsensittenbach blisko Nürnberga na kubtanskich dnjach we Łužicy. Póndzela wječor, 2. meje, běchu sej Lubinu Malinkowu na serbski wječork přeprošyli. Něhdže 30 wobdźelnikow sčěhowaše ze zajimom přednošk wo stawiznach a přitomnosći Serbow. Ze zhromadnym spěwom někotrych serbskich štučkow wječork zakónčichu. Na druhi dzeń podachu so hosćo z Frankskeje do Delnjeje Łužicy, hdžež so z wudobywanjom brunicy zaběrachu, mjez druhim pobychu we Wjelcejskej jamje. Srjedu, 4. meje, wopytachu Ochranow, hdžež so hromadže z bayerskim biskopom Bedford-Strohmom na wulosowanju heslow za lěto 2025 wobdźelichu.

Hodźij. Srjedu, 11. meje, zetkachu so sobustawy Hodzijskeje Bjesady w tamnišim kantorace. Tema wječorka běše hišće raz wuznamny serbski ludowy basnik Pětr Młónk. Wón bě so w Hodzijskej wasadze narodził, wjele za serbstwo skutkował a tu wumrěł. Knjez sup. n. w. Malink měješe wo tym zajimawy přednošk. Wón praji, zo bě tutón jednory Serb bjez wyšeho kubljanja wulke žohnowanje za serbski lud. Jeho kěrluš, napisane před wjace hač połdra lětototkom, spěwamy hišće džensa.

Gerat Krawc

Mały Wjelkow. Pod heslom „mam misiju“ přebywachu sobudźělaćerjo cyrkwinskeho wobwoda Zossen-Fläming ze swojej superintendentku Katrin Rudolph na klawsurje w Smochćicach. Džěl skupiny wopyta 12. meje Mały Wjelkow, zo by so z tamnišimi stawiznami zeznajomił. Čłonojo towarstwa Sotrownja witachu jich w svojich rumnosćach, hdžež jim Lubina Malinkowa stawizny domu a ochranowskeho sydlišća předstaji, skedźbnjo při tym wosebje na wuznam Małeho Wjelkowa za Serbow kaž tež za misionstwo bratrowskeje jednoty.

Dary

W aprylu je so darilo za młodžinski spěwnik 500 eurow a za Pomhaj Bóh 100 eurow, 92 eurow, trójce 42 eurow, 20 eurow a 12 eurow. Bóh žohnuj dary a darićelow.

Spominamy

Před 125 lětami, 6. junija 1897, narodži so **Jan Mětrach** jako třinate a poslednje džěčo do swójbny žiwnosćerja a korčmarja we Wuježku pod Čornobohom. Hišće do jeho naroda zemrě jeho nan. Wudowa Hana Mětrachowa wjedžeše ze swojimi třinaće džěćimi korčmu a ratarstwo dale, doniž najmłódši syn woboje njepřewza. Domske z korčmu so wokoło 1946 wotpali,

najskerje přez samozapalenje čerstwje na łubi skladowaneho syna. Po tym je Jan Mětrach wjetše a rjeńše znowa natwari, z poschodom wyše, wulkomyslnje terasu a garažemi. Nadžiše so na dowolnikarjow, kiž pak wuwostachu. Připódla wukonješe něhdže štyri lětdžesatki, z dwacetych do šěsćdžesatych lět, zastojnstwo braški na kwasach w blišej a dalšej wokolinje. Praji so, zo jako korčmar kaž braška njebě jara wuspěšny a zo je hustodosć sam přehłuboko do škleńčki pohladał. Ludži zabawjejo wužiwaše rady šikwane hrónčko „Ja, Jan Mětrach, wšitko přětrach.“ Wón zemrě 1971 we Wuježku a bu poboku swojeje 1945 zemrěteje maćerje na nowym pohřebnišću w Bukecach pochowany. Mětrachec swójbny row njeje hižo zdžeržany. Korčma we Wuježku při puću napřečo hrodej hišće steji (Wuježk č. 17 b). T.M.

Přeprošujemy

W juniju wusyla so ewangelske Nabožne słowo k dnjej w serbskim rozhlósu.

- 05.06. 1. dzeń swjatkow**
09.30 dwurěčne kemše w Hodźiju
10.45 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. Rummel)
19.00 noc wótworjonych cerkwjow ze serbskim programom w Chóšebuzu
- 06.06. 2. dzeń swjatkow**
10.00 dwurěčne kemše w Rakecach
12.00 nutrnosć w serbskim rozhlósu (sup. n. w. Malink)
14.00 namša w Turjeju (f. Kšenka)
- 11./12.06 sobota a njedzela**
76. serbski ewangelski cyrkwinski dzeń w Bukecach
- 11.06. sobota**
wopomnjeński swěžen we Łakomej
- 12.06. Swjedžen Swjateje Trojicy**
14.00 dwurěčne lěsne kemše na Dubiču pola Rakec
- 23.06. štwórtk**
18.30 dwurěčny hudźbny a literarny wječor na Michałskej farje w Budyšinje k česći Handrija Zejlerja
- 24.–26.06. pjatk do njedzele**
Łužiski cyrkwinski dzeń w Zhorjelcu
- 01.-03.07. pjatk do njedzele**
800 lět Bukecy, swjedženski kónc tydženja ze serbskimi poskitkami
- 03.07. 3. njedzela po Swjatej Trojicy**
10.15 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. Rummel)
12.00 nutrnosć w serbskim rozhlósu (sup. Rummel)